

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen biotalousstrategian päivitys pitää sisällään useita hyviä keskeisiä huomioita ja niihin hyvin sitoutuvia toimenpiteitä. Tärkeää on se, että strategiassa on tunnistettu biotalouden koko elinkaarren ja toimintaketjujen kestävyys huomiointi sekä ilmastonmuutokseen liittyvien sopeutumisen ja varautumistoimien tärkeys. Myös lisäarvon kasvattamisen ymmärtäminen pelkän volyymin kasvattamisen sijaan on keskeistä. Strategiassa on tunnistettu hyvin metsäteollisuuden ja energiasektorin toimijat, mutta muut keskeiset toimintaketjut ovat osin pirstaloituneet useamman eri teemaot-sikon ja toimenpiteiden alle. Kokonaisuuden hahmottamisen ja aitojen ekosysteemivaikutusten saavuttamiseksi, tulisi ainakin ruokaketjun toimenpiteitä pyrkiä hahmottamaan selkeämpänä yhtenä kokonaisuutena.

Elintarvikesektorin konkreettisena osana tulisi nykyistä paremmin huomioida luonnontuoteala ja sen kasvupotentiaali. Luonnontuoteala toimii samojen elintarvikkeisiin liittyvien reunaehtojen alaisuudessa ja merkittävin kasvupotentiaali on saatavissa hyödyntämällä nykyisten elintarvikkeiden toimijoiden osaamista, laitteistoa, infraa sekä resursseja. Luonnontuotealalla, kuten muullakin maatalouden alkutuotannon sektorilla on merkittävää työvoiman saatavuuden pulaa, joka tulisi tunnistaa nykyistä paremmin strategiassa kehitettävänä toimenpiteenä. Pelkän tutkimuksen ja osaamisen kehittäminen ei riitä alan kasvattamiseen, mikäli alkutuotannosta ei ole raaka-aineita saatavilla markkinoille. Tämän vuoksi alan kiinnostavuuden lisääminen koulutuksen lisäksi työ-markkinoilla on tärkeää.

Vesibiomassojen jalostusarvon ja volyymin kasvattamisessa tulisi tunnistaa viennin vauhdittamisen lisäksi kotimaiseen kysyntään ja kulutukseen vastaaminen. Vesiviljelyn kehittämisen yhtenä keskeisenä toimijana tulisi nähdä Metsähallitus, joka vastaa valtion vesialueiden kehittämisestä. Metsähallitus on yhdessä Uudenkaupungin ja Luonnonvarakeskuksen kanssa kehittänyt uutta lu-pakäytäntömallia, jolla voidaan edistää vesiviljelylaitosten investointeja. Yhtenä keskeisenä toimenpiteenä vesiviljelyn osalta tulisi olla lupakäytäntöjen selkeyttäminen, sillä tällä

hetkellä ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön linjaukset alan kehittämisestä ovat erittäin risti-riitaiset.

Energiantuotannon ja eri sivuvirtojen kehittäminen sekä hyödyntäminen on tuotu strategiassa hyvin esille. Maatalouden biokaasun pientuotannon, ravinteiden kierrätyksen ja kierrätysravinteiden valmistus, mukaan lukien muun muassa lantasivuvirtojen tarpeenmukaisempi hyödyntäminen, tulisi kuitenkin huomioida nykyistä selkeämpänä kokonaisuutena. Maatalouden energiantuotannon ja sivuvirtojen hyödyntämisen osalta olisi tärkeää, että yhteistyötä eri ministeriöiden välillä kehitetään eri tuki- ja lupakäytäntöjen osalta.

Tunnistetut toimenpiteet biotalouden mahdollisuuksista hillitä ja sopeutua ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseen ovat hyvin ohuet. Toimenpiteinä olisi tärkeää nyt mainitun selvittämisen sijaan pyrkiä luomaan ja tunnistamaan sellaisia uusia ansain-tamalleja ja niihin liittyviä palvelu- ja tietotarpeita, joilla alaa olisi mahdollista edistää ja kehittää konkreettisemmin strategian tavoitekauden aikana.

Kestävä rakentaminen ja puutuotealan mahdollisuudet hiilensidontaan ja -varastointiin ovat mer-kittävät. Nyt toimenpiteiden kirjauksissa on liian vaatimattomasti kohdennettu puurakentamisen vauhdittamista pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen rakentamiseen. Merkittävä kasvupotentiaali on myös kerrostalorakentamisessa sekä julkisessa rakentamisessa. Toimenpiteissä tulisi tunnistettu-jen suunnittelu- ja osaamishaasteiden lisäksi nähdä merkittävänä koko alan kehittämiskohteena yhdyskuntarakenteen suunnittelun mukaan otto. Tämän vuoksi tulisi toimijoihin lisätä myös kaa-voituksesta ja rakentamisen luvittamisesta vastuussa olevat kunnat.

Varsinais-Suomen alue on edelläkävijä tekstiilikierrätyksen ja sen materiaalivirtojen hyödyntämi-ssä. On erittäin tärkeää, että teollisen kokoluokan laitokselle löytyisi investointirahoitusta. Lou-nais-Suomen Jätehuolto Oy on käynnistänyt tekstiilikierrätyksen pilottilaitoksen ja alueellisesti ta-voitteena on teollisen kokoluokan laitoksen rakentaminen, joka pystyisi hyödyntämään kansallisia ja osin pohjoismaisia materiaalivirtoja. Tämän vuoksi tulisi yhdeksi toimijaksi tekstiilialan kehittämi-ssä sisällyttää myös Lounais-Suomen Jätehuolto Oy, joka tekee jo tällä hetkellä kansallista yh-teistyötä tekstiilikierrätyksessä.

Esitettyjen tavoitteiden seurannan ja indikaattoreiden voidaan katsoa olevan tällä hetkellä hyvin suppeita. Nykyisiä kirjauksia tarkemmin tulisi sisällyttää yleisesti hyväksytyjen ja toimivien mitta-reiden määrittäminen luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutusten sekä hiilensidontan ja -varastoinnin mittaamiseen. Mikäli nämä mittarit eivät ole velvoitteena, on strategian keskeistä ta-voitetta, eli kestävyyttä ja sosiaalisesti oikeuden mukaista siirtymää hyvin hankala seurata. Seu-rannan kehittämisen vuoksi tulisi erittäin vahvasti edistää ja avata maa- ja metsätalouden sekä muun biotalouden alan dataa riittävän yksityiskohtaisesti, jotta seuranta- ja kehittämistoimien kohdentaminen on mahdollista kohdentaa oikein.

Alueelliset biotalouden toimeenpanosuunnitelmat ovat yksi keino tunnistaa aluekohtaisia vah-vuuksia. Tulee kuitenkin huomioida se, että resurssit alueellisesti ovat hyvin rajalliset. Toisaalta useissa eri alueellisissa tavoite- ja ohjelma-asiakirjoissa, kuten älykkään erikoistumisen suunnitelmat ja kiertotalouden tiekartat, on jo sektorikohtaisesti tunnistettu eri alojen alueelliset kehittymismahdollisuudet. Biotalous toimiala ja sen materiaalivirrat ovat usein kansallisia, joten kansallisen ohjauksen ja seurannan indikaattoreiden tulee olla kansallisella tasolla toteutettua.

Teknisenä huomiona voidaan todeta, että toimenpiteiden toimijoina on tunnistettu toisinaan maakunnat ja toisinaan maakuntien liitot, mikäli näillä tarkoitetaan eri tahoja, tulisi niiden roolia avata nyt mainittua tarkemmin.

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto